

Ольга Шевчук-Клюжева
Павло Левчук

УКРАЇНСЬКА ЩОДНЯ

30 маленьких кроків для великої
мовної історії

ПРАКТИЧНИЙ ІНСТРУМЕНТ ДЛЯ УКРАЇНСЬКИХ СІМЕЙ ЗА КОРДОНОМ

Для українських сімей за кордоном

На основі сучасних досліджень дитячої
багатомовності та сімейної мовної політики

Ця брошура допоможе побачити місце української мови у житті дитини та зробити перші кроки до власної мовної стратегії родини.

1. ІЗ ЧОГО ПОЧАТИ?

Для кого створений інструмент і яку проблему він вирішує

[перейти >](#)

2. ЯК ЦЕ ПРАЦЮЄ?

Три практичні кроки: мапа, самоперевірка, челендж

[перейти >](#)

3. МОВНА МАПА

Заповнювана сторінка для сімейної діагностики

[перейти >](#)

4. САМОПЕРЕВІРКА

10 тверджень із результатами й рекомендаціями

[перейти >](#)

5. 30 ДНІВ

Візуальний трекер челенджу з темами тижнів

[перейти >](#)

6. ЩО ДАЛІ?

Фінальний екран про книжку і наступний крок після брошури

[перейти >](#)

Мова живе там, де для неї знаходиться місце

Українські родини за кордоном часто стикаються з однаковими запитаннями. Чому дитина все частіше відповідає мовою країни проживання? Чому їй простіше говорити польською, німецькою чи англійською з друзями? Чи потрібно хвилюватися через мовне змішування? І як підтримувати українську так, щоб вона не перетворилася на джерело конфліктів у родині?

Сучасні дослідження багатомовності показують: проблема не в тому, що дитина вивчає іншу мову. Навпаки, це природна частина її розвитку та інтеграції в нове середовище. Вирішальне значення має інше — яке місце українська займає в її житті сьогодні.

Саме тому ми створили цей практичний інструмент. Він допомагає подивитися не лише на знання мови, але й на її функції: де, коли і для чого дитина використовує українську у повсякденному житті.

ЩО МИ БАЧИМО?

Дитина дедалі частіше відповідає іншою мовою.
Українська використовується рідше, ніж раніше.
Батьки не завжди розуміють, чи це привід для хвилювання.

ЩО ГОВОРІТЬ НАУКА?

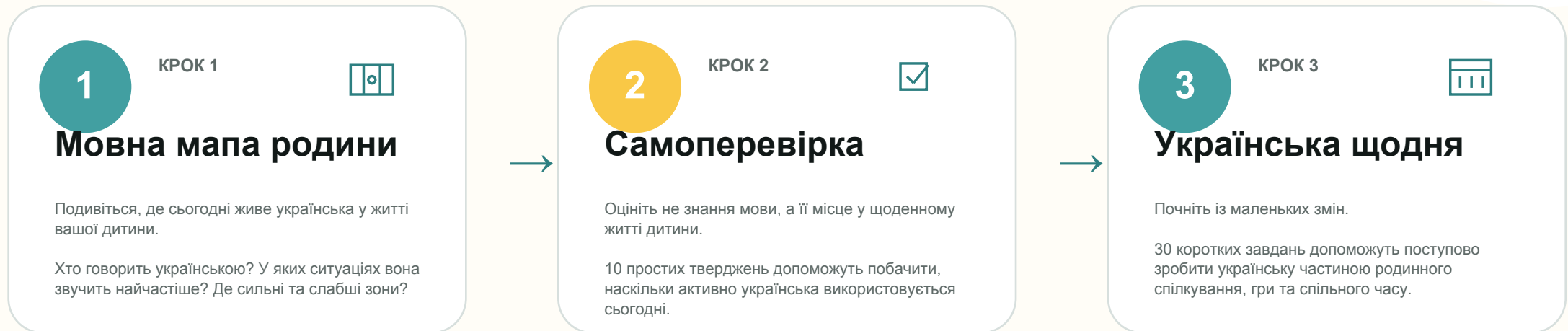
Для багатомовних дітей це природний процес.
Важливо не лише знання мови, а й її функції та місце у житті дитини.

ЩО ДОПОМАГАЄ?

Увага до мовного життя родини.
Маленькі щоденні практики.
Реалістична сімейна мовна стратегія.

Як це працює?

Ми пропонуємо простий маршрут із трьох кроків. Він допоможе оцінити мовну ситуацію родини, побачити сильні сторони української та поступово впровадити нові мовні практики.

Мовна мапа родини

Мовна мапа допомагає побачити не лише те, якими мовами говорить дитина, а й те, яке місце українська займає у її щоденному житті. Спочатку подивіться на людей, з якими спілкується дитина, а потім — на сфери, де українська звучить найчастіше.

Хто говорить з дитиною?

Якою мовою говорить дорослий?

Якою мовою відповідає дитина?

Мама

Тато

Бабуся/дідуся

Брати/сестри

Друзі

Учителі/тренери

Де сьогодні звучить українська?

Поставте позначки там, де українська присутня регулярно.

удома

з родичами

під час гри

під час читання

мультфільми

у школі

спорт

з друзями

соцмережі

свята і традиції

Гарячі зони

Українська звучить регулярно і природно.

Теплі зони

Українська присутня час від часу.

Холодні зони

Українська майже не використовується.

Українська сьогодні

Позначте твердження, які відповідають вашій ситуації. Це не тест на знання української мови. Він допоможе побачити, наскільки українська присутня у щоденному житті вашої дитини.

Дитина чує українську мову щодня.

Є людина, з якою дитина регулярно говорить українською.

Українська є мовою сімейних розмов.

Ми читаємо українські книжки або слухаємо аудіоказки.

Дитина дивиться українськомовний контент.

Українська використовується під час гри та відпочинку.

Дитина може розповісти українською про свій день.

Українська звучить під час родинних свят і традицій.

Українська є мовою підтримки, похвали та близькості.

У нашій родині є спеціальний час або ситуації для спілкування українською.

8-10 Міцні позиції

Українська вже є важливою частиною повсякденного життя дитини. Підтримуйте ці практики та поступово розширюйте їх.

5-7 Важлива частина життя

Українська присутня у житті дитини, але окремі сфери можна підсилити. Оберіть одну зону для наступного кроку.

0-4 Потребує підтримки

Почніть із невеликих і реалістичних змін. Навіть одна нова мовна практика може поступово змінити ситуацію.

Маленькі кроки великої мовної історії

30 днів — це не марафон і не система контролю. Це поступовий шлях від спостереження за мовним життям родини до створення власної мовної стратегії.

Мова як увага

Головне запитання:
Де сьогодні живе українська у нашій родині?

Що робимо:
Помічаємо мовні звички та сильні сторони української у щоденному житті дитини.

Мова як дія

Головне запитання:
Що цікавого ми можемо робити українською разом?

Що робимо:
Створюємо позитивні мовні ситуації через гру, читання, розмови та спільний час.

Мова як почуття

Головне запитання:
Які теплі спогади пов'язує дитина з українською?

Що робимо:
Перетворюємо українську на мову близькості, підтримки, гумору та родинних історій.

Мова як стратегія

Головне запитання:
Що ми хочемо залишити після завершення челенджу?

Що робимо:
Закріплюємо нові звички та формуємо власну мовну стратегію родини.

Українська щодня: 30 маленьких кроків

Позначайте виконані дні. Кожен крок займає кілька хвилин і допомагає створити для української нове місце у звичному ритмі родини.

01 Помітити українську Де вона звучить сьогодні.	02 Назвати 5 речей Назвіть предмети українською.	03 Запитати про день Поговоріть 10 хвилин українською.	04 Сімейне слово Оберіть важливе родинне слово.	05 Міні-історія Розкажіть коротку історію.	06 Фото з підписом Підпишіть сімейне фото.
07 Тепла фраза Скажіть фразу підтримки.	08 Гра словами Пограйте в українські слова.	09 10 хв читання Прочитайте короткий текст.	10 Український мультик Подивіться й обговоріть.	11 Рецепт разом Називайте дії українською.	12 Список бажань Запишіть 3 бажання.
13 Смішне слово Знайдіть слово для сміху.	14 Пісня дня Послухайте українську пісню.	15 Родинна історія Згадайте історію з дитинства.	16 Похвала українською Похваліть дитину з поясненням.	17 Листівка рідним Напишіть коротке повідомлення.	18 Спогад з дому Поговоріть про місце в Україні.
19 Мрія вголос Сформулюйте одну мрію.	20 Слова підтримки Складіть список теплих фраз.	21 Сімейний жарт Придумайте жарт українською.	22 Домовленість Оберіть одну мовну звичку.	23 Нова звичка Додайте українську в рутину.	24 Український час 15 хвилин лише українською.
25 План на тиждень Оберіть мовну ціль.	26 Улюблена фраза Запишіть фразу для повторення.	27 Мовний ритуал Створіть щоденний ритуал.	28 Підсумок Згадайте, що вдалося.	29 Свято кроків Відзначте маленькі перемоги.	30 Що залишаємо Оберіть практики на майбутнє.

Ключова ідея: не виконати все ідеально, а створити для української нові можливості бути поруч із дитиною.

Ця брошура — лише перший крок. Ми створили її для того, щоб допомогти українським родинам побачити мовне життя своєї дитини, зрозуміти сильні сторони української мови та знайти невеликі, але реалістичні кроки для її підтримки.

Зараз ми працюємо над книжкою «Збережи українську. Практичний посібник для українських родин за кордоном», де детальніше розповімо про дитячу багатомовність, мовний розвиток, сімейну мовну політику та практичні стратегії підтримки української мови в умовах міграції.

Ми віримо, що збереження української мови починається не з примусу чи контролю, а з розуміння, уваги та щоденних родинних практик.

Дякуємо, що залишаєтеся з нами.

Щиро ваші соціолінгвісти,

Ольга Шевчук-Клюжева
Павло Левчук